

Vergaderjaar 2015–2016

34 166

Staat van de Europese Unie 2015

Nr. 44

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 maart 2016

Het kabinet zet zich in voor grotere en actieve transparantie van het Europese besluitvormingsproces. Transparantie en vertrouwen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, net zoals vertrouwen en draagvlak dat zijn. Het kabinet wil met de inzet op het gebied van transparantie bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor de Europese Unie.

Transparantie betreft enerzijds de mate van openheid waarin de Europese Unie functioneert, anderzijds de toegankelijkheid, vindbaarheid en de begrijpelijkheid van informatie. Daarnaast betekent transparantie ook het verschaffen van duidelijkheid over de grenzen aan openbaarheid van informatie.

De inzet van het kabinet op dit gebied is verwoord in de verschillende edities van de Staat van de Europese Unie.¹ Ook voor het Nederlandse voorzitterschap vormt de verbetering van de Europese transparantie een duidelijk onderdeel van de inzet, getuige de voorzitterschapseditie van de Staat van de Europese Unie² en het nationale voorzitterschapsprogramma.³

Met deze brief informeer ik u graag over de initiatieven die specifiek in dit kader worden ondernomen. De inzet is pragmatisch en realistisch, en gericht op het nemen van concrete stappen binnen de marges van het bestaande wetgevingskader en het krachtenveld in de EU. De inzet blijft immers afhankelijk van de medewerking van de EU instellingen en de lidstaten. Het non-paper over transparantie, verstuurd aan de Kamer op 26 juni 2015⁴, vormt de basis van de inzet. De inzet laat zich verdelen in vier categorieën.

¹ Kamerstuk 33 551, nr. 1, Kamerstuk 33 877, Kamerstuk 34 166, nr. 1.

² Kamerstuk 34 166, nr. 22.

³ Kamerstuk 34 139, nr. 10.

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 1512.

Initiatieven van het Nederlandse Voorzitterschap

Openheid van de financiën is kenmerkend voor een transparant voorzitterschap. De begroting van het voorzitterschap wordt dan ook in juli gepubliceerd middels een overzicht van de geraamde en de gemaakte kosten.

Daarnaast worden onderdelen van de agenda's van de Permanent Vertegenwoordiger en plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger, alsmede de Vertegenwoordiger bij het Politiek en Veiligheidscomité van de Europese Unie, periodiek openbaar gemaakt op de site van de Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederland bij de Europese Unie (<http://eu.nl/vertegenwoordiging.org/agenda/2016/02/agenda-ambassadeurs.html>). Op deze wijze wordt meer inzicht gegeven in de externe afspraken en inkomende bezoeken van belangenvertegenwoordigers in Brussel.

Verder organiseert het Nederlandse voorzitterschap *TransparencyCamp Europe* (TCampEU). TCampEU bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel bestaat uit de reeds gelanceerde app competitie. Op basis van open data wordt eenieder in Europa uitgedaagd de beste app of toepassing te ontwikkelen die meer inzicht geeft in het Europese besluitvormingsproces. Door verschillende Nederlandse ambassades in Europa, zoals Brussel, Wenen, Athene en Praag wordt de challenge georganiseerd, diplohacks genaamd. Het tweede onderdeel van TCampEU bestaat uit een *unconference* op 1 juni 2016 in Amsterdam, met als doel een gesprek aan te gaan over de transparantie van de Europese Unie tussen verschillende doelgroepen: open data en transparantie NGOs, de IT-sector, de journalistiek, de academische wereld, de politiek, de overheid en de start-up scene (zie ook: <https://transparencycamp.eu/>). Iedereen is vrij zijn of haar visie op de verbetering van de Europese transparantie te geven. Het is het moment om met het maatschappelijk middenveld in gesprek te gaan over de behoefte aan transparantie alsmede over de verbeteringen. Uw Kamer zal hiervoor ook een uitnodiging ontvangen.

Initiatieven gezamenlijk met de EU instellingen en lidstaten

Naast de initiatieven van het Nederlands voorzitterschap, vraagt een transparante Europese Unie vooral een gezamenlijke inzet van de Europese instellingen en lidstaten. Onder het Luxemburgs voorzitterschap is tussen de Europese instellingen een politiek akkoord bereikt over het Inter-institutioneel Akkoord Betere Wetgeving (IIA). De verwachting is dat het IIA gedurende het Nederlandse voorzitterschap zal worden ondertekend en in werking zal treden. Nederland zal zich in Raadsverband toeleggen op de implementatie van dit akkoord, en zal hierover met de Europese Commissie en het Europees Parlement actief de samenwerking zoeken. Specifiek voor de verbetering van de transparantie betekent dit:

- Een gemeenschappelijke database, een portaal waar de informatie en documenten van de EU instellingen toegankelijk en overzichtelijk beschikbaar zijn. Met het IIA verbinden de Europese instellingen zich ertoe uiterlijk 31 december 2016 aan te geven op welke wijze dit wordt vormgegeven.
- Een register voor gedelegeerde handelingen. Eind 2017 dient een gemeenschappelijk functioneel register te zijn gerealiseerd, dat op een gestructureerde en gebruiksvriendelijke manier informatie verstrekt en een gedelegeerde handeling traceerbaar maakt in alle stadia van het proces. Ook hier geldt dat eerste voorbereidingen tijdens het Nederlandse voorzitterschap moeten worden getroffen in nauwe samenwerking met de Europese Commissie en het Europees Parlement.

- Meer transparantie op het gebied van trilogen. Trilogen zijn een belangrijk informeel instrument voor de effectiviteit en efficiëntie van het Europese wetgevingsproces. Zonder de effectiviteit en efficiëntie aan te tasten, kan echter meer inzicht worden gegeven in het verloop en de communicatie rondom trilogen. In het IIA is hierover vastgelegd dat de drie instellingen gezamenlijk terugkoppelen over het succesvol afronden van onderhandelingen.
- Goede informatie-uitwisseling tussen de Raad en het Europees Parlement. Met het akkoord verbinden de instellingen zich in de context van de wetgevingsprocedure wederzijdse gedachteswisseling en informatie-uitwisseling te faciliteren, onder andere door de vertegenwoordigers van de andere instellingen op regelmatige basis uit te nodigen voor informele gedachteswisselingen.

Daarnaast zal in de Raadswerkgroep Informatie ook de markering van Raadsdocumenten als *Limité*, en het afwegingskader dat hieraan ten grondslag ligt, worden besproken. Tijdens het Nederlands voorzitterschap is het doel, waar mogelijk, en met inachtneming van het daarvoor geldende beoordelingskader, de *Limité* markering zo vroeg mogelijk op te heffen en documenten, die onderdeel van het wetgevingsproces zijn, actief openbaar te maken. Tussen de behandeling in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers en de Raad bestaat mogelijk ruimte om sommige documenten eerder openbaar te maken. Tot slot staat de evaluatie van de opvolging van het arrest *Access Info Europe* op de agenda.

Deze werkzaamheden zullen resulteren in een inhoudelijke discussie over transparantie in de Raad Algemene Zaken (RAZ) van juni. Naast een terugblik op de ondernomen activiteiten, zal de RAZ zich buigen over transparantie van het Europees besluitvormingsproces.

Regelgevend kader

De derde categorie activiteiten is gericht op het regelgevend kader. Nederland blijft bezien of er ruimte bestaat de herziening van de *Eurowob* een stap verder te brengen. De ruimte is tot op heden zeer summier gebleken. Deze inzet is met name gericht op het toetsen van de bereidheid van de EU instellingen de *Eurowob* aan te passen aan het Verdrag van Lissabon.

Daarnaast wacht Nederland met interesse het voorstel van de Commissie voor een verplicht transparantieregister (Europees lobbyregister) af. Voorafgaand aan de publicatie van het voorstel zal de Commissie medio maart een consultatie starten. Deze consultatie zal drie maanden duren, zodat het voorstel waarschijnlijk vlak voor het einde van het Nederlands voorzitterschap zal verschijnen.

Specifieke beleidsterreinen

Tot slot vraagt de verbetering van de transparantie van de Europese Unie ook een inzet op specifieke beleidsterreinen. In dit kader onderschrijf ik van harte de activiteiten die op dit moment worden ondernomen.

De Eurogroepvoorzitter heeft diverse voorstellen gedaan voor het vergroten van transparantie in de Eurogroep. In de Eurogroep van 11 februari jl. is afgesproken de geannoteerde agenda van Eurogroepen vooraf te publiceren en na afloop een samenvattende brief te publiceren⁵. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden voor het openbaar maken van

⁵ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1343.

besproken documenten. De Kamer wordt nader geïnformeerd via het verslag van de Eurogroep van 11 februari 2016.

Daarnaast wil Nederland, zoals in eerdere brieven aangegeven⁶, voorop lopen bij het vergroten van transparantie als wapen tegen belastingontwijking. Tijdens het EU-voorzitterschap hoopt Nederland hier verdere stappen te zetten, met name in de context van de EU-Gedragscodegroep. Nederland is van mening dat de bestaande afspraak binnen de Gedragscodegroep inzake vertrouwelijkheid aan herziening toe is ten behoeve van meer inzichtelijke besluitvorming.

Een ander voorbeeld is het beleidsterrein handel. Er is veel aandacht voor de transparantie van Europese handelsakkoorden en onderhandelingen. Het is daarom positief dat de Europese Commissie dit als belangrijke waarde heeft benoemd in de handelsstrategie.

Specifiek is er veel aandacht voor het EU-VS handelsakkoord (Transatlantic Trade and Investment Partnership – TTIP). Voor dit akkoord worden alle EU-tekstvoorstellen gepubliceerd, nadat een eerste versie met de VS is gedeeld. Ook is er voor ieder hoofdstuk een toelichting van de inhoud en inzet van de EU, en zijn er verschillende factsheets met verdere verdieping.⁷ Europarlementariërs noemen de TTIP-onderhandelingen de meest transparante onderhandelingen ooit.⁸ Sinds 1 februari jl. heeft elke EU-lidstaat een leesruimte ingericht waar leden van het nationale parlement en ambtenaren de vertrouwelijke onderhandelingsdocumenten kunnen inzien tussen de EU en de VS over TTIP. Het gaat hierbij om de geconsolideerde onderhandelingsteksten van hoofdstukken waarvoor zowel de EU als de VS een tekstvoorstel hebben ingediend.

Wat betreft het mechanisme van investeringsbescherming, waaronder de procedures voor beslechting van investeringsgeschillen, is in EU-kader gewerkt aan een nieuwe standaard voor investeringsbescherming. Nederland heeft hieraan een substantiële bijdrage geleverd. Belangrijk onderdeel van die modernisering is het vergroten van transparantie in de geschillenbeslechtingprocedure (waaronder toepassing van de *UNCITRAL Rules on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration*).

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

⁶ Op 2 juni 2015 (Kamerstuk 25 087, nr. 102) en op 27 november 2015 (Kamerstuk 25 087, nr. 113, p. 4).

⁷ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1230>.

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/news/nl/news-room/20150224BKG25024/The-European-Parliament-and-the-TTIP> – referentienummer: 20150224BKG25024.